

A KRUMPLI REGÉNYE

A 32 pengős szeszkrumplitól az 50 filléres Gűlbabáig

1.

A felszabadulás után, a pince-
oduk mélyéből előbújó lesoványodott,
didergő emberek felhordták laká-
sukba fekvőhelyüket, megmaradt
élelmiszerüket, hogy új életet kezd-
jenek el. A háziasszonyok elsősorban
a konyhát igyekeztek rendezni.
Főzni nem tudtak, mert se gáz, se
villany nem volt. Ott, ahol tűzhely
állt rendelkezésre, alig volt tüzelő-
anyag. A romos utcákban, a terek
és sétányok fölül fejszecsapások hal-
latszóttak. Szőrös, szakállas férfiak
és kendőbe bugyolált, nadrágos nők
tördelték a faágakat. A Városliget
fölül szánkókon és kis kézikocsikon
szállította a lakosság a kivágott fa-
törzseket. A házakban az udvaron
egész nap fát fűrészeltek és vágta-
k.

A legtöbb háztartás rendelkezett
nyugyan kevés szárazfőzelékkel, de a
tüzelőanyaggal való takarékoskodás
miatt levest főztek naponként több-
ször. Különösen két fontos élel-
miszertben: kenyérbén és krumpliban
volt nagy hiány. Február elején már
a legtöbb háztartásban kifogyott
minden élelmiszer, mire vad hajszá
indult meg a beszerzés körül.

2.

A legelső rendszeres piaci forga-
lom a XIV. kerületben, a Bosnyák-
téren indult meg. A piac mögött
ugynis nagyobb területen kertészeti
üzemek voltak, ahonnan a kertészek
téli zöldfőzeléket szállítottak. Az
első napok alatt csak zöldséget, ka-
larábét és céklarépát árusítottak
12—25 pengős áron. Egyszerre fel-
tűnt a krumpli is, amelynek nagy
ára volt: 30—32 pengőt kértek érte
különként. A vermekből előkerült
ügynevezett „szeszkrumplit“ váloga-
tás nélkül, szalmásan árusították. De
néhány nap múlva futótűzként ter-
jedt el a hír a fővárosban, hogy Uj-
pesten, a piacon bőven van krumpli
15—18 pengős áron. Mire megindult
a népvándorlás Ujpestre. A több-
gyermekes családok hátizsákkal, gya-
logosan szállították haza az „olcsó“
krumplit.

3.

1945 március elején Vas Zoltán,
akkori kormánybiztos nagy erőfeszí-
téssel igyekezett megszervezni az áru-
felhozatalt. Szabolcsban és a Nyírség-
ben közel ezer vagon krumpli volt el-
vermelve a falvak határában. Ezt
már nem tudták elszállítani a vissza-
vonuló németek. A kormánybiztos
kiküldött közegei tíz nap után meg-
kezdtek — a Vörös Hadsereg által
gyorsan helyreállított vasúti vonala-
kon — a krumpliszállítást a főváros
felé. Az első krumplis-vonatok a nyu-
gati pályaudvarra futottak be. Itt zaj-
lott le naponként a nagybani krumpli-
forgalom is. Ezt a krumplit az újjá-
éledt csarnokokban 3 pengőért árusí-
tották.

Március közepén már a Ferencvá-
rosi pályaudvarra érkeztek be a szá-
bolcsi krumpliszállítványok. Onnan
kis mozdonyokkal a villamossíneken
tolatták be a főváros területére a
krumplis-vonatokat. A Nagykörúton
tűntek fel először a vonatok. A lakos-
ság kosarakkal és zsákokkal várta a
szállítványokat, miután a vagonból is
árusították már 2.50 pengőért. A házi-
asszonyok órákig álldogáltak a sínek
mentén. Amikor a József-körút fe-
lől feltűnt a „kávédaráló“-mozdony
füstje, az izgalom tetőpontjára emel-
kedett. Az asszonyok folyton kérde-
zősködtek:

— Nem tetszik tudni, hol áll meg
a krumpli?

Később a csarnokok körül „krumpli-
kiterőke!“ és „krumpli-hurokvágányo-
nyokat!“ fektettek le, hogy meglaka-
rítsák a fuvarköltséget.

4.

1945 áprilisában már enyhült a
közélemezés helyzete, miután a Vö-
rös Hadsereg — mint a Szovjetunió
Kormányának ajándékát — 2000 va-
gon élelmiszert juttatott Budapest és
a nagy vidéki városok számára. Egy-
idejűleg megjelent a piacon az új,
korai termék: a paraj, sóska és a
zöldhagyma.

A krumpli-fronton 1945. évben
azonban nehezen javult a helyzet.
1944 késő őszen a németek és nyila-
sok a vidéken összeszedték a vető-
gumók céljára félretett krumplit is.
Különösen a Dunántúlon volt nagy
hiány vetőgumóban, úgyhogy 1945
tavaszán nagyjából részben silány
krumplit vetettek el, mire a háború-
előtti 39 és fél mázsás átlagtermés-
sel szemben mindössze 28 mázsás
terméshozam mutatkozott.

5.

A gyenge termés kedvezőtlen ha-
tása 1946-ban már mutatkozott a
piacokon. 1946 márciusában 36.000
—56.000 adópengő volt az ára egy
kiló krumplinak. Ez év májusában a
csepeli nagy piacon egy utánvéttel fel-
adott kis vagon (100 q) krumpli ki-
váltási összege 800.000 milpengőt tett
ki. Ugyanabban az időben a csarnok-
ban 5—6 millió pengő volt a krumpli
kijá. A csepeli nagy piacon a
krumplikereskedő áruja reggel félóra
alatt elkelt, de bevételét, amit egy
nagy kosárban halmozott fel, család-
jával együtt délig simította, rendezte

és olvasta.

1946-ban Dobi István kezdeménye-
zésére üzembehelyezték az állami nö-
vénynevelési telepeket. Lovászpato-
nyán, Kisvárdán, Gödöllőn és a Du-
nántúl több helyén működésbe lép-
tek a Burgonya Kísérleti Állomások,
amelyek 1947 tavaszán már tekinté-
lyes mennyiségű, fajtisztá vetőgumó-
val látták el a burgonyatermő vidé-
ket.

6.

1946 augusztusában a jó forint be-
vezetése után, a mezőgazdasági ter-
melés eddigi nehéz feladatai nagy-
mértékben enyhültek. A termelés és
értékesítés kalkulációs bázisa most-
már biztos alapon nyugodott. A jó
forint hatása alatt 1947 márciusában
a telelő rózsakrumplit 1.86—2.20, az
Ellát 1.40—1.60 forintért árusították.
Ez év júniusában az újkrumpli bevezető
ára 8—9 forint volt, de már 1947 no-
vemberében 1.04—1.20 forintért ad-
ták a krumplit. Ugyanez év karácso-
nyán az Ella krumpli ára 1 forint
volt. Már 1947-ben a krumpli átlag-
termése az aszályos év ellenére jóval
meghaladta az előző év hozamát.
1947 telén és 1948 tavaszán pedig
több vidéken megkezdtek az előcsí-
ráztatási eljárás bevezetését. Ennek
nagy előnye a korai krumpli piaci
áránál mutatkozott elsősorban. Csa-
nád megye már 1948 május 20-án
szállított újkrumplit. Bevezető ára a

fővárosban az előző év 8—9 forintos
árával szemben 5—6 forint volt, majd
hirtelen leesett 2.50—3 forintra.

7.

Hároméves tervünk bevezetésével
kitűzött feladatunk teljes mértékben
megvalósult. Az 1947—48. évre elő-
irányzott 18 millió, és az 1948—49.
évre előirányzott 19 millió 900 ezer
mázsás burgonyatermésünket több-
millió mázsával túlszárnyaltuk, úgy-
hogy ezévi burgonyatermésünk meg-
haladta a háború előtti. Ennek fé-
nyes bizonyítéka az 1949. év folya-
mán mutatkozó példátlanul álló bur-
gonyabőség és az egész év alatt ki-
alakult alacsony árszint. Már 1949
januárjában 0.66—0.80 forint között
mozgott a krumpli ára, most pedig,
amikor e sorokat írjuk, a szebbnél-
szebb és jobbnál-jobb minőségű
krumplit 0.44—0.50 forintért vásárol-
ják a dolgozó tömegek.

Ötéves tervünk célkitűzése: a több-
termelésen kívül a minőségi termelés
fokozása. A krumpli elsőrendű font-
osságú népelemezési cikk, árszintje
döntő hatást gyakorol több fontos
élelmiszer árképződésére is. Nem két-
séges, hogy a munkás-parasztszövet-
ség szoros együttműködése és az
életképes termelőcsoportok rohamos
szaporodása továbbra is krumpli-bő-
séget és olcsóságot fog teremteni a
piacokon. Németh Jenő